

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE PRZYTUŁY NA LATA 2024-2030**

WSTĘP

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej definiuje przemoc domową jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego.

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

„§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5

§ 1. a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 - 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15 ”.

Rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.

2. Przemoc seksualna – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.

3. Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.

4. Przemoc ekonomiczna – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.

5. Zaniedbanie – to ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Każda przemoc prowadzi w konsekwencji do przykrych doświadczeń. Są to uszkodzenia ciała a także zaburzenia emocjonalne. Zjawisko to wymaga podjęcia natychmiastowych działań ze strony różnych osób i instytucji powołanych do tego, aby nieść pomoc poszkodowanym.

Nadrzędnym aktem, który gwarantuje obywatelowi ochronę przed wszystkimi rodzajami przemocy jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Sposoby i rodzaje działań, związanych z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie, określają niżej wymienione akty prawne:

1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej:

- „Art. 40 Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”.

2) Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,

3) Ustawa kodeks karny , w szczególności artykuły:

- art. 148, art. 149, art. 156, art. 157, art. 157a, art. 160, art. 162, art. 189, art. 190, art. 191, art. 197, art. 200, art. 201, art. 202, art. 207, art. 210, art. 217,

4) Ustawa kodeks postępowania karnego,

5) Ustawa kodeks postępowania cywilnego,

6) Ustawa o pomocy społecznej,

7) Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Przytuły stanowi integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przytuły na lata 2021-2030, w której wspieranie rodziny i poszczególnych jednostek w prawidłowym jej funkcjonowaniu jest jednym z ważnych założeń. Niniejszy program ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2024-2030 a ich realizacja przełoży się na ograniczenie rozmiaru i następstw zjawiska przemocy w naszej gminie. W miarę istniejących potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

I. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Przytuły

Gmina Przytuły jest jedną z mniejszych gmin w Polsce. Jest to gmina typowo rolnicza i większość rodzin utrzymuje się z pracy w gospodarstwach rolnych. Liczy 20 sołectw. Na dzień 31.12.2022 r. gminę zamieszkiwało 2100 mieszkańców, w tym 1032 mężczyzn i 1068 kobiet. Liczba mieszkańców w wieku poniżej osiemnastego roku życia wynosiła 386 osób. 1714 osób to osoby pełnoletnie. W grupie osób pełnoletnich 245 osoby, to kobiety powyżej 60-go roku życia oraz 148 mężczyzn powyżej 65-go roku życia.

W celu prawidłowego zaplanowania podejmowanych działań w niniejszym programie niezbędne jest przeprowadzenie diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Przytuły. Przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia, a który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary.

W roku **2020** założonych było 4 Niebieskie Karty, w roku **2021** nastąpiła kontynuacja pracy z 4 niebieskimi kartami z roku poprzedniego, zaś w roku **2022** założono 6 Niebieskich Kart. W poszczególnych latach Niebieskie Karty założone zostały przez Policję.

Procedurę prowadzenia Niebieskiej Karty zakończono na koniec 2021 roku w trzech przypadkach z powodu ustania przemocy domowej a w jednym przypadku z powodu braku zasadności podejmowanych działań. Na koniec 2020 roku oraz roku 2022 nie zamykano Niebieskich Kart, ponieważ zachodziła konieczność dalszej pracy i brak było podstaw do zamykania Kart.

W roku **2020** w dwóch przypadkach sprawcą przemocy były kobiety, w dwóch pozostałych – mężczyźni. W roku **2022** we wszystkich 6 przypadkach sprawcą przemocy był mężczyzna.

Przemocy doznawały: w **2020** roku i **2021** roku 1 kobieta i 3 mężczyzn, w roku **2022** ofiarami było 5 kobiet i 2 mężczyzn.

W badanych latach ofiarami przemocy były;

- w roku **2020** - 1 kobieta poniżej 60-go roku życia i 3 mężczyzn poniżej 60-go roku życia,

- w roku **2021** były to te same osoby ze względu na kontynuację procedury Niebieskiej

Karty,

- w roku **2022** – 4 kobiety poniżej 60-go roku życia , 1 kobieta powyżej 60-go roku życia

oraz 2 mężczyzn do 60-go roku życia.

W badanych latach procedurę Niebieskiej Karty prowadzono ze względu na przemoc fizyczną i emocjonalną, które były ze sobą powiązane w każdym przypadku. W przypadku każdej ze zgłoszonych

przemocy, jej świadkami były dzieci. W żadnym z przypadków nie odnotowano i nie zaobserwowano zjawiska przemocy osoby dorosłej wobec dziecka. W latach 2020 i 2021 było ich czworo, natomiast w roku 2022 aż jedenaścioro dzieci było świadkami przemocy.

W jednym przypadku w 2020 roku zastosowany został nakaz natychmiastowego opuszczenia mieszkania przez sprawcę oraz zakaz zbliżania się do rodziny, w roku 2022 tych przypadków było 3.

Na terenie gminy Przytuły w latach 2019 -2020 odnotowano 53 interwencje domowe. W roku 2022 na terenie gminy odnotowano 13 interwencji domowych. Sporządzono do Prokuratury Rejonowej w Łomży 4 wnioski o podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przytułach – 1 wniosek. Sporządzono 4 wnioski do Sadu Rejonowego w Łomży o wgląd w sytuację rodzinną, w której wychowują się nieletnie dzieci. Prowadzone były rozmowy z osobami nadużywającymi alkoholu i informowano sprawców przemocy domowej o różnych rodzajach programów korekcyjno – edukacyjnych i motywowano do ich przystąpienia w ramach prowadzonych procedur NK.

Z danych posiadanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przytułach wynika, że główną przyczyną interwencji był alkohol. Tym samym mieszkańcy gminy Przytuły korzystali ze wsparcia Wojewódzkiego Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży. W roku **2020** :

1. Z Poradni Leczenia Uzależnienia od Alkoholu skorzystało 13 osób, w tym 3 kobiety.

2. Z Całodobowego Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu skorzystało 2 mężczyzn.

3. W Poradni Uzależnienie od środków psychoaktywnych leczyło się dwóch mężczyzn. Według Zestawienia Wojewódzkiego Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży, z pomocy tej placówki w roku **2021** skorzystało z:

1. Poradni Leczenia Uzależnienia od Alkoholu – 12 osób,

2. Całodobowego Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu – 1 osoba,

3. Poradni Uzależnienia od Środków Psychoaktywnych – 1 osoba,

4. Dziennego Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu – 1 osoba.

W roku **2022** skorzystało:

1. Poradnia Leczenia Uzależnienia od Alkoholu – 7 osób,

2. Całodobowego Oddziału Terapii Uzależnienia od Alkoholu – 1 osoba.

Analizując powyższe wynika, że sprawcą przemocy na terenie gminy Przytuły są głównie mężczyźni. Świadkami przemocy domowej są dzieci. W skali roku w badanych latach Niebieskich Kart było niewiele, co może wskazywać, że przemoc domowa nie zawsze jest zgłaszana do instytucji typu Policja, GOPS, Służba Zdrowia itp. Mimo szeregu działań profilaktycznych podejmowanych w ramach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, problem ten należy uznać za wymagający dalszej interwencji, zwłaszcza w rodzinach z dziećmi. W środowisku wiejskim zjawisko przemocy pozostaje jednak tematem wstydliwym z uwagi na niepotrzebny rozgłos ze strony sąsiadów zwłaszcza dla osoby doświadczającej przemocy. W związku z powyższym wszelki nacisk należy położyć na działania profilaktyczno – prewencyjne dla zagrożonych grup społecznych między innymi dotkniętych problemem alkoholizmu, wcześniej dotkniętych zjawiskiem przemocy, rodzin dysfunkcyjnych z dziećmi. Bardzo ważną rolę w tej kwestii odgrywać będzie działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno – pomocowych.

II. Cele programu

Celem Programu jest:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Przytuły,
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową,
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy domowej,

Cele ogólne będą realizowane przez:

- 1) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- 2) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Przytuły,
- 3) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy domowej,
- 4) udzielanie pomocy ofiarom przemocy domowej,
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy domowej.

III. Założenia Programu

Realizacja celów Programu zakłada:

- 1) uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy domowej,
- 2) promowanie modelu rodziny wolnego od przemocy,
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy domowej,
- 4) działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

IV. Program jest spójny z Programami:

1. Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030,
2. Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przytuły na lata 2021 - 2030,
3. Gminnym Systemem Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Gminie Przytuły,
4. Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej
2. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
3. ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

V. Zasoby Gminy Przytuły w zakresie realizacji Programu

1. Zasoby ludzkie – wykwalifikowana kadra instytucji działających na rzecz rodziny.
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy domowej oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
 - 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przytułach,
 - 2) Posterunek Policji w Jedwabnem,
 - 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przytułach,
 - 4) Szkoły na terenie Gminy Przytuły,
 - 5) Zakład Opieki Zdrowotnej,
 - 6) Organizacje pozarządowe,
 - 7) Parafia Rzymskokatolicka w Przytułach,
 - 8) Sołtysi i rady sołeckie Gminy Przytuły.

VI. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu – mocne strony:

1. poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
2. znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami,
3. dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
4. dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy oraz poza nią,

5. silne więzi rodzinne,
6. chęć zmiany i wyjścia z kryzysu,
7. wzrost świadomości społecznej na temat problemu przemocy domowej,
8. wprowadzenie nowej procedury szybkiego reagowania wobec sprawców przemocy domowej , jakim jest nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
9. monitorowanie sytuacji w przypadku zamknięcia Niebieskiej Karty,
10. zapewnienie bezpłatnej pomocy: psychologicznej, terapeutycznej, prawnej, psychiatrycznej.

VII. Słabe strony:

1. niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy,
2. brak wypracowanych systemów wspomagania działań profilaktycznych,
3. brak specjalistów do pracy z rodziną szczególnie do pracy z ofiarami przemocy (np. pedagog, psycholog – terapeuta, prawnik),
4. niedostateczna liczba programów dla sprawców przemocy domowej.

VIII. Zagrożenia w realizacji zadań:

1. stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy domowej,
 2. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
 3. brak współpracy rodziny w zakresie przezwyciężania kryzysów,
 4. problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
 5. ubóstwo,
 6. brak infrastruktury socjalnej w gminie,
 7. zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
 8. brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego,
 9. ukrywanie przez osoby dotknięte przemocą występowania aktów przemocy domowej,
- brak gotowości do współpracy,
10. niewystarczający dostęp do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
 11. przewlekłość postępowań w zakresie orzekania o przymusowym leczeniu odwykowym,
- powrót ofiary w to samo środowisko i zależność ekonomiczna ofiar od sprawców przemocy

IX. Realizacja celów Programu

Zadania programu

1. Podejmowanie zintegrowanych i skoordynowanych działań mających na celu szybsze i skuteczniejsze podejmowanie czynności zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz ustania przemocy domowej.
2. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą domową oraz prowadzenie działalności edukacyjno- informacyjnej.
3. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.
4. Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje problem przemocy.

Harmonogram realizacji programu

Lp.	Zadania	Opis zadań	Termin	Realizator
1.	Podjęmowanie zintegrowanych i skoordynowanych działań mających na celu szybsze i skuteczniejsze podejmowanie czynności zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz ustania przemocy domowej	<p>1. Podjęmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową, mających za zadanie zapobieganie zjawisku przemocy</p> <p>2. Diagnozowanie problemu przemocy domowej</p> <p>3. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową</p> <p>4. Opracowywanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach</p> <p>5. Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą domową</p>	Na bieżąco przy każdej procedurze „NK”	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - ZI - Grupa diagnostyczno-pomocowa

2.	Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie oraz prowadzenie działalności edukacyjno -informacyjnej.	<p>1. Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych (ulotek, broszurek, plakatów) o problemie przemocy w rodzinie i możliwościach uzyskania pomocy.</p> <p>2. Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dla osób doznających przemocy oraz stosujących przemoc zawierające informacje o możliwej do uzyskania pomocy.</p> <p>3. Rozmowy indywidualne z uczniami i opiekunami.</p> <p>4. Promowanie wśród dzieci i młodzieży właściwych postaw i zachowań.</p> <p>5. Działania profilaktyczne dotyczące przemocy rówieśniczej</p> <p>6. Wsparcie merytoryczne i finansowe organizacji zajęć profilaktyczno-wychowawczych i obozów dla rodzin zagrożonych przemocą.</p> <p>7. Warsztaty terapeutyczne</p>	<p>- najmniej raz w roku</p> <p>- co najmniej raz w roku</p> <p>W razie potrzeby</p> <p>Od 2024-2030r.</p> <p>- w II kwartale każdego roku</p> <p>raz w roku</p> <p>co 2 lata</p>	<p>- GOPS - ZI</p> <p>- Grupa diagnostyczno-pomocowa - GOPS</p> <p>- Szkoły z terenu gminy</p> <p>- Szkoły z terenu gminy</p> <p>Komenda Policji</p> <p>GKRPA</p> <p>- Szkoły z terenu gminy - - GKRPA</p>
3.	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.	1. Szkolenia dla kadry GOPS, członków zespołu interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej i procedury NK.	- Po otrzymaniu informacji o organizowanych szkoleniach, nie rzadziej niż raz w roku	- GOPS - ZI - Grupa diagnostyczno-pomocowa.

4.	Zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin, w których występuje problem przemocy.	1. Kierowanie do programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy	W razie potrzeby	-ZI - Grupa diagnostyczno - pomocowa
		2. Kierowanie ofiar przemocy do prawnika i psychologa	W razie potrzeby	- ZI - GOPS - Grupa diagnostyczno-pomocowa
		3. Zapewnienie miejsc w specjalistycznym Ośrodku Wsparcia Dla Ofiar Przemocy Domowej,	W razie potrzeby	- GOPS

Oczekiwane efekty programu:

- systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy domowej,
- zwiększenie wrażliwości społecznej wobec aktów przemocy domowej,
- podwyższenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy domowej,
- zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy domowej,
- zwiększenie skuteczności oddziaływania na sprawców przemocy domowej,
- zmniejszenie skutków psychologicznych wynikających z przemocy,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa członków rodzin doświadczających przemocy,
- nabycie umiejętności asertywnych zachowań przez osoby i rodziny dotknięte, bądź zagrożone zjawiskiem przemocy domowej.

Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania będą składane do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przytułach w formie pisemnej przez poszczególne podmioty do końca lutego następnego roku, którego dotyczy sprawozdanie.

Szersze spojrzenie na program, oraz sposób jego wdrażania dokonane w drodze identyfikacji i oceny celów oraz sposobów realizacji dostarczy wniosków, co do skuteczności programu oraz ewentualnych potrzeb związanych z wzmocnieniem oddziaływania programu, usprawnienia procesów zarządzania, czy modyfikacji kierunków działań.

Sprawozdawczość

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przytułach do dnia 30 kwietnia każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Przytuły, w tym z wpływów z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Przewodniczący Rady Gminy
Przytuły

Andrzej Ciszewski